

סבה היה הפייטן של העדה השומרונית, אמה נולדה ברוסיה ועלתה ארצה
בראשית המאה, ואילו רחל צדקה, תושבת חולון, היא

המשוררת

השומרונית הראשונה

רחל צדקה

מאת שלומית כהן

כות ראשונים שמוריה לה לרחל צדקה היא המשוררת הראשונה בת העדה השומר רובית. לפני שלוש שנים פרסמה את ספרי ביכוריה, "הר הקדום" (זהו אחד הכנויים להר גריזים) ובימים אלה יצא לאור ספרה השני "עטרת שלום".

בשני ספריה נכללו שירים שנכתבו במשך שלושים שנה ומעלה. הנבחרים שבהם לא היו מתפרסמים אילמלא שכבה בבית חולים והבעל נדרש לתפוש אישורים רפואיים במגרות.

אישורים לא מצא, אבל שירים — מצא. ואז החל לשכנע את האשה לפרסם. אחר כך הגיע כתב היד לידי המשוררת אנדה עמיר, שגמרה עליו את ההלל, והשירים היו לספרים.

● "אנחנו עם חקיין"

שני הספרים יוצאי דופן הם, בשפהם כבי נשואם. "עטרת שלום" ערוך בסדר כרונולוגי: פרקי גלות, שואה, תחיה ותקוה. החוויה הי אישית הופכת לתחושה לאומית-חברתית, אולי דידיאקטית משהו. השפה כבדה, כמעט פאת

טית, מחזירה את הקורא אל המקורות: אל התנ"ך ואל הפיוט המסורתי.

במגילת היוחסין של רחל צדקה כתוב שסבה היה הפייטן של העדה השומרונית, ואילו אביה הוא ראש העדה השומרונית בישראל. האם, נולדה ברוסיה והגיעה ארצה בראשית המאה.

פגשתי אותה בדירתה בחולון. אשה אצילה, שברק מרצד בעיניה. כשהיא מדברת על עם ישראל מבריקות עיניה יותר ויותר.

כל מה שקשור לעם ישראל משפיע עלי. אני לא הייתי בשואה — אבל אני כותבת על השואה, אני לא הייתי בגלות — אבל כותבת על הגלות. אני לא רוצה לגלוש מן הנושאים המהותיים האלה, ככלות הכול אני קשורה למסורת ולהיסטוריה היהודית. אני לא רוצה להיטמע ולהתמכר לתרבות זרה. התרבות הי יהודית עשירה דיה. השורשים שלנו ארוכים. בכתובה שלי גם לא ניסיתי להקל את השפה כדי שתהיה מובנת יותר. ספרות לא יכולה לרדת אל העם. לאנשי הפוליטיקה מותר לרדת אל העם, הסופרים, לעומת זאת, צריכים לשמר את הנכסים האלה ששמום שפה, תרבות, וייחוד. על הדברים האלה אני לא יכולה לוותר. לצערי, בספרות המודרנית, מוותרים בקלות על הייחוד. אנחנו עם חקיין מאד."

את הדברים האלה מספרת רחל בחדר עבו דתה, כשעל הקיר תלויה במסגרת קלף מגילת העצמאות. היא הוזרת ומתבוננת בקלף הזה. באותו חדר עומד שולחן גוסף. זהו שולחן העבודה של הבעל, אברהם צדקה (לשניים היה קשר משפחתי גם לפני הנישואין, הם בני דודים), מנהל מוזיקות המועצה לשיווק פרי הדר, המהדיר ספרי תורה בשני הנסחים,

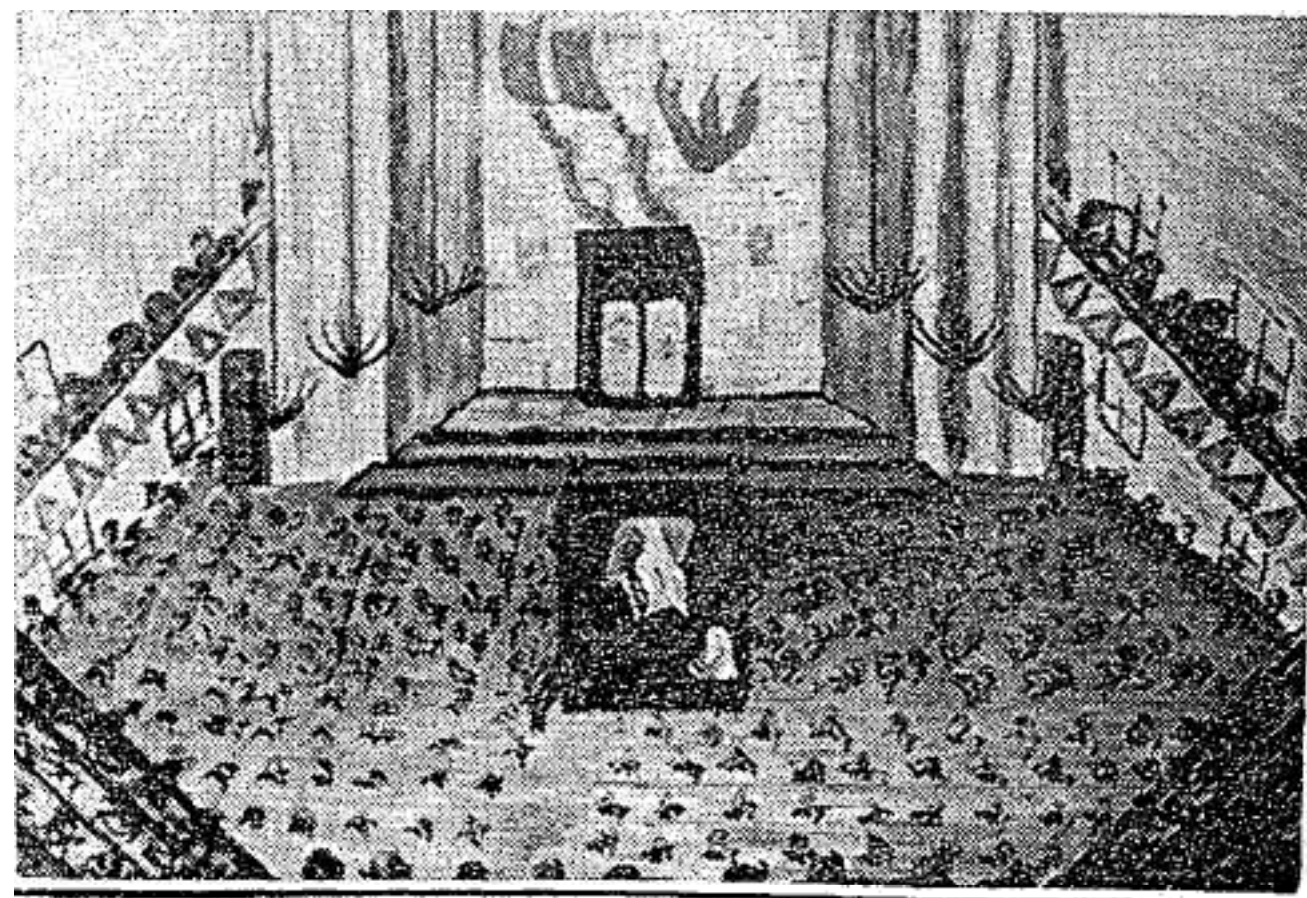
השומרוני והיהודי, חוץ הבלטת השינויים ביניהם ואף עוסק בליקוט ובתרגום הליטורגיה השומרונית לעברית. אברהם צדקה הוא ש" עיצב את ספר שיריה של רעייתו, "עטרת שלום" וכתב בכתב ידו אות אחר אות. אם לשפוט לפי המוצר הסופי, גרפיקאים מוכשרים יכולים להתקנא בו.

● מגילת קלף

אבל לא רק לבעל חלק ביצירה הספרותית של רחל. הבן יפת (מחנך בשכונת שפירא בתל-אביב) הלחין כמה שירים ומנגן אותם בפסנתר. הבן נועם הוא שוטר במפלג הנוער, ואילו הבן הבכור, אוריאל, כתב את אחד השירים בספר, ובסמוך לו יש שיר תשובה של האם. אוריאל השתחרר לא מכבר מחיל הצנחנים. כל הבנים לבית צדקה — צנחנים הם וגם בתחום זה שמורה להם זכות ראשונים בקרב העדה השומרונית.

לשרשרת הזו מצטרפת הנכדה, ענבל בת שמונה וחצי החודשים. ענבל שומעת בבית עברית רהוטה ומשובחת. בלי סלנג, בלי לועזית. עברית של ממש. "כך הקפידו לדבר גם אלי", אומרת רחל. ואני שואלת את רחל: מהם הדברים הראשונים שתלמד ענבל?

"אחרי שתגיד אבא ואמא נלמד אותה להגיד תודה, סליחה ובבקשה. כך תלמד לבקר את עצמה ואת הדברים שהיא עושה. אחר כך נלמד אותה שהיא בת לעם ישראל. נלמד אותה על שורשים ויחדות, ונסביר לה שהיא עוד תוליה בשורשיה הנארכה".

שמואל מילכמן, בית-כנסת בר"ג — אקווארל